

- en lønmodtager krav på godtgørelse, hvis afskedigelsen ikke underkendes.
- At minimumsgodtgørelsen er 1 måneds løn, dog 3 måneders løn, såfremt ansættelsesforholdet har været mindst 2 år.
 - At godtgørelsen maksimalt svarer til 24 måneders løn.

Menneskerettigheder

Eksklusivbestemmelser er i strid med menneskerettighederne. I henhold til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) art. 11 har enhver ret til frit at deltage i fredelige forsamlinger og til foreningsfrihed. Spørgsmålet om den negative foreningsfrihed blev første gang prøvet i sagen "Young, James og Webster EMD 44" også kaldet "British Rail". Dommen angik tre jernbanefunktionærer, der havde været ansat ved den britiske jernbane. Efter deres ansættelse indgik arbejdsgiveren en aftale med tre fagforeninger, hvorefter medlemskab af en af disse var en betingelse for ansættelse ved jernbanerne. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD) fandt, at der forelå et indgreb i strid med EMRK, art. 11, eftersom afskedigelse med tab af eksistensgrundlag til følge var en særlig form for tvang, der ramte selve kernen af den frihed, der er garanteret i art. 11. EMD lagde ligeledes vægt på, at der er tale om "bristede forudsætninger", da der ikke fra statsbanernes side var stillet krav om medlemskab af en forening som vilkår for ansættelsen. Dommen blev afsagt med dommerstemmerne 18-3. Et stort mindretal på 7 af de dommere, der ville domsfælde, ønskede at gå videre i retning af mere generelt at beskytte den negative foreningsfrihed.

Domsresultatet i British Rail-sagen kan betegnes som en dynamisk fortolkning af art. 11. De dissenterende nordiske dommere, i hvis lande eksklusivaftaler i vidt omfang accepteres, fremhævede, at der på en diplomatkonference i forbindelse med konventionens tilblivelse var blevet fremført betænkeligheder ved at inkludere en regulering af det negative aspekt af foreningsfriheden i forbindelse med formuleringen af art. 11.

Mindretallet i dommerkollegiet ser dette som en normering af fortolkningen, hvorimod flertallet lader hensynet til en dynamisk udvikling af konventionsbeskyttelsen veje tungere. Dommen kan ikke tages til indtægt for en generel stillingtagen til spørgsmålet om det retmæssige i at kræve medlemskab af bestemte faglige organisationer. Den ledende sag på området er nu Sigurjónsson EMD 264. Sagen omhandler en islandsk taxachauffør, der havde indmeldt sig i en fagforening "Frami Automobile Association". Medlem-

skabet var en offentligretlig betingelse for opnåelse af en bevilling til at drive hyrevognsvirksomhed. På grund af faglige uoverensstemmelser meldte han sig efter opnåelsen af bevillingen ud af foreningen, hvorefter bevillingen blev inddraget af det islandske hyrevognsnævn. Sagen blev forelagt de islandske domstole. Den islandske højesteret fandt, at kravet om obligatorisk medlemskab og inddragelsen af bevillingen ikke stred mod art. 73 vedrørende foreningsfrihed i den islandske grundlov. Højesteret fandt imidlertid, at den administrative regulering, som dannede grundlag for kravet om foreningsmedlemskabet, ikke havde den fornødne lovhjemmel. Altinget tilvejebragte herefter den nødvendige lovhjemmel. Herefter indbragte taxachaufføren spørgsmålet for menneskerettighedskommissionen.

Kommissionen fandt med 17 stemmer mod 1, at der var tale om en krænkelse af konventionens art. 11. Domstolen fandt ligeledes med 8 stemmer mod 1 (den islandske dommer), at forholdet stred mod konventionens art. 11. Det blev i dommen understreget, at allerede "British Rail" havde fastslået, at den negative foreningsfrihed var omfattet af art. 11. Herudover fremhæver domstolen, at ILO-konventionerne nr. 87 om foreningsfrihed og beskyttelse af retten til at organisere sig og nr. 98 om retten til at organisere og føre kollektive forhandlinger fastslår, at den negative foreningsfrihed er garanteret. Disse konventioner er ratificeret af Danmark i henholdsvis bekendtgørelse nr. 16 af 23. april 1952 og bekendtgørelse nr. 2 af 4. januar 1957. Domstolen pegede endvidere på, at der siden afgørelsen af British Rail-sagen er sket en betydelig politisk udvikling, blandt andet ved vedtagelsen af EF's Charter of the Fundamental Social Rights of Workers, som i art. 11, stk. 2, fremhæver den negative foreningsfrihed. Endvidere henviser domstolen til, at konventionen er et levende instrument og må fortolkes dynamisk. Af særlig interesse fastslog domstolen endvidere, at der ikke kunne lægges afgørende vægt på, at klager indvilligede i medlemskab af "Frami" som betingelse for at opnå bevillingen.

Under alle omstændigheder var klageren under et konstant pres, og det blev antaget at være spekulationer, hvorvidt han under alle omstændigheder ville være blevet medlem. Domstolen fandt herefter, at forholdet netop var en central del af den beskyttelse, som art. 11 er udtryk for. Domstolen fandt ikke som i "British Rail", at det skulle tillægges særlig vægt, om klager forud for ansættelsen havde haft kendskab til kravet om foreningsfrihed. Dommen er således udtryk for, at der er sket en udvidelse af området for den ne-